

De Eraut

door de

Gerreformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 20 Februari 1916. N°. 1987.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gesubscribeerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnements- en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 99, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Dinsdagmiddag te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 3.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnements- en Advertentieën door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f .20.
Aanvragen en vermelding van hierdegeven f .12 per regel.

Van de Volending.

CXCIII.

ZESDE REEKS.
XXI.

Zie, op de bergen de voeten dergenen, die het goede boodschap, die vrede doet hooren. Vier uwe vierdagen, o Juda, betaalt uwe geloften; want de Belialaan zal voortaan niet meer door u doorgaan, hij is gansch uitgeleid.

Nahum 1: 15.

Nahum's profetie staat in het twaalfde der kleine profeten op zichzelf. Ze draagt toch dit eigenaardig karakter, dat ze in hoofdzaak niet anders bedoelt dan den ondergang van Ninevé aan te kondigen, die dan ook, vermoedelijk onder Cyaxares, in 608 v. Chr. gevolgd is. Gelijksproefte profetieën vinden we alleszins talrijk, zoo met name in Jesaja XXI en volgende, en wel onder den vorm van een last, die van Godswege tegen één der heidensche machten uitgaat. Zoo heet i opschrift van Jesaja XXI: 1: «De last der woestijn aan de zee»; in Jesaja XXII: 1: «De last van het dal des Geichts». En in Jesaja XXIII: 1: «De last van Tyrus».

Op gelijke wijze nu staat boven Nahum 1 als opschrift: «De last van Ninevé». Duidelijk blijkt hieruit zekere verwantschap tusschen Nahum en Jesaja, een verwantschap die ook in andere gelijksproefte van uitdrukking de aandacht trekt. Men mag dan ook aannemen, dat Nahum voor Jesaja en Micha geen vreemdeling is geweest. Zijn optreden toch valt in de tweede helft van Hiskia's regering, na den val van Sanherib, bij den uitgang van de 8e en den ingang der 7e eeuw voor Christus. Gemeenlijk plaatst men Nahum omstreeks 710—699. Dat tusschen deze drie profeten, Jesaja, Micha en Nahum, niet alle gemeenschap zal ontbroken hebben, mag te eer gegist, daar ook Nahum blijkbaar in Juda, en dan wel waarschijnlijk in Jeruzalem optrad. Hij schijnt evenwel daarom toch niet uit Juda herkomstig te zijn geweest. De bijvoeging, dat hij een Elkosit was, doet eer vermoeden dat zijn familie in het latere Galilea thuishoorde. Zelf schijnt hij daarentegen zijn woonplaats al spoedig naar Judea verplaatst te hebben. Hij voelde heimwee naar de landstreek, waar de dienst van Jehova nog vrij tot uitoefening kon komen, en juist dit was toentertijd in het gewoone Koninkrijk van Israël zoo niet meer. In 722, en alzoó ruim tien jaar vóór Nahum's optreden, was Salmanassar als overwinnaar in Samaria binnengekomen, en zoo was al wat binnen Israels noordelijk lag, voor goed onder heidensche opperhoofden gekomen. Nu mag dit zeker niet aldus verstaan, alsof toentertijd al wat als Jacobs nakroost onder de Tien Stammen school, of geheel van Jehova was afgevalen, of naar Assyrie was weggevoerd. Gelijk we vroeger reeds opmerkten, toont de latere historie van Galilea en Samaria dit wel anders. Veel was in afgodische zijwegen afgeleden. Al wat aanzienlijk onder de geloovigen was, had men naar het Oosten weggevoerd. Maar ook zoo bleef er toch ten platten lande nog altoos een breede kring van gezinnen over, die tot de «zeven duizend» konden gerekend worden, en uit zulk een familie was blijkbaar ook Nahum afkomstig.

Evenzoo is het waarschijnlijk, dat Nahum de meer oostelijk gelegen landen, en met name ook Assyrie, persoonlijk bekeerd had. Hij geeft toch in zijn Godspraak het beeld van Ninevé zoo tekenachtig weder, dat hij wel in eigen persoon Ninevé moet bezocht hebben. Zulk bezoek aan Ninevé en Babylon was destijds volstrekt niets ongewoons. Al was toch het reizen uit louter belangstelling of om een afwisseling te genieten, gelijk wij dat kennen, destijds nog niet algemeen, toch was het bezoek aan andere landen en steden ook destijds reeds zeer geliefd. Men mag dan ook aannemen, dat zoowel de Babyloniers en de Ninevieten, waar de gelegenheid zich voor hen aanbood, naar Samaria en Jeruzalem togen, als omgekeerd dat de Joden de hoofdsteden der machtige Oostersche rijken bezochten. Op zichzelf trok de religie tusschen beide streken een scherpe grenslijn, en zolang in het Heilige Land de trouw van het volk aan Jehova verpand bleef, waren beide landstreken, eenzijdig de streek aan de Tigris en de Euphraat, en anderzijds de streek langs de Middellandsche zee, vrij scherp van elkander afgescheiden. Sinds echter de wereldsche zeden van Ninevé en Babylon zoo storend niet alleen in Samaria, maar ook in Jeruzalem waren ingeslopen, kon het niet anders of uit beide streken voelde men zich tot elkander aangetrokken.

En daar nu de wereldsche toon die Israël al meer ontzenuwde, in Ninevé en Babylon thuis hoorde, en van daaruit naar het Westen toog, is het natuurlijk, dat nieuwsgierigheid allicht tot een korten uitstap naar de steden van het Oosten deed besluiten. Niet van Jeruzalem ging er invloed op het Oosten uit, maar daarentegen zeer sterk van het Oosten op Jeruzalem. Ook geheel algezien hiervan onderhield bovendien de karavaanhandel steeds een zeer levendig verkeer tusschen de Oostersche rijken en de Westkust. Vooral op Tyrus liep een gewichtige karavaanweg uit, die midden door Galilea, langs de zee van Tiberias, ging. Het ontbrak daarom bijna nimmer aan een levendige gemeenschap tusschen beide groepen van landstreken. Daargelaten nu op wat wijs ook Nahum zich een enkel maal onder deze reizigers naar het Oosten schaarde, op zichzelf ligt er niets onverklaarbaars in, dat ook hij, 't zij wegens handels- en familie-aangelegenheden, 't zij uit louter nieuwsgierigheid en weelucht, een enkel maal, of zelfs meermalen, zijn schreden ook naar Ninevé gericht had.

Zijn korte Godspraak, die in hoofdzaak eenzijdig op den val van Ninevé doelt, werd aan de bewoners van Juda en Jeruzalem ten beste gegeven op een oogenblik toen de weelderige stad nog in volle glorie schitterde, en er nog geen enkel teken was, dat op haar naderenden ondergang wees. Nahum toch liet zijn profetie uitgaan omstreeks den ingang der achttiende eeuw v. Chr., en Ninevé's val wordt gesteld op den ingang der zevende, omstreeks het jaar 606 v. Christus. Lang na Nahum's vergericht bleef alzoó Ninevé nog in haar pracht en weelde pronken, en althans was Nahum reeds lang ten grave gedaald, eer Ninevé ten slotte bezweek. Het gold bij Nahum alzoó in den meest eigenlijken zin omzeggende van wat eerst vele jaren daarna zou plaats grijpen. Juist met het oog hierop nu is het zoo opmerkelijk, dat Nahum's teekening van Ninevé's bezwijking voor den lezer zoo aangrijpend plastisch is, dat het den indruk maakt, alsof hij zelf de inname der stad had bijgewoond. En naar de teekening is het dan ook uitgekomen. Babylon lag aan de Eufraat, Ninevé aan de Tigris, en beide steden waren door vestingbouwkundigen van eerste orde zoo machtig ommuurd en van versterkingen voorzien, dat ze eeuwen van eeuw voor volstrekt onneembaar golden. Gelijk men weet, waren de muren zoo breed opgetrokken, dat breede rijwegen er op in de hoogte waren aangelegd. Nu is Babel door list genomen. De Belegeraar kon Babylon niet veroveren met geweld. Ten laatste nam hij toen zijn toevlucht tot een afdamming van de Eufraat op grooten afstand. Dit had tot uitkomst, dat onverwachts in het nachtelijk uur de Eufraat bij Babel droog liep, zoo, dat de doortocht onder de muren in het stroombed van de rivier vrij kwam; en zoo is Babel overrompeld. Doch niet alzoó ging het met Ninevé toe. Ninevé, hoe sterk 't dan ook was aangelegd, is ten slotte met geweld van wapenen ingenomen. Triumfeerend is de veroveraar in de stad langs haar prachtstraten binnengedrongen, en feitelijk is toen in de veroverde stad het indrukwekkend tafereel aanschouwd, gelijk Nahum ons dit in zijn profetie teekende, en teekende tot zelfs in zulke bijzonderheden, dat het in zeer gestrengen zin profetische karakter van deze schildering aan geen den minsten twijfel onderhevig is. Niet uit menselijke berekening, maar in zijn profetische helderheid heeft Nahum het feitelijk voor oogen gezien, zooals het een kleine eeuw daarna metterdaad een stuk historie werd.

Vanzelf behoeft allermint te worden aangenomen, dat Nahum's profetisch optreden zich tot het uitspreken en later te boek stellen van de drie hoofdstukken, die thans voor ons liggen, zoo bepaald hebben. Ook van den apostel Paulus bezitten we slechts enkele brieven, al spreekt 't toch wel vanzelf, dat de apostolische correspondentie van dezen Gezant des Heeren, en wat de door hem gestichte kerken, en wat zijn vrienden, gesterwanten en leerlingen betreft, veel uitgebreider moet geweest zijn. Er heerschte in dit alles een hooger bestel. Elia is een der machtigste profeten geweest, wiens vele reden tot het volk als met koperen stem van jaar tot jaar, en van plaats tot plaats, moeten geklonken hebben: waarom is ons nu van Elia en Eliza en van zoo menig ander bekend profet niet schriftelijk overgeleverd, en van Nahum wel? Een geheel natuurlijke vraag, waarvan dan weer als vanzelf deze andere aanleunt: Waarom is uit geheel Nahum's optreden, dat toch zeer stellig tot het uitspreken van meerdere

Godswoorden aanleiding gaf, slechts dit één stuk ons overgekomen? Van toeval mag hierbij niet gesproken worden. Toch lijkt het zoo onbeduidend, niet anders dan een zeer klein geschrift van ten hoogste drie bladzijden te ontvangen uit de nalatenschap van een zoo machtig door God verkoren, door den Heiligen Geest bezield schrijver. In den gewonen gang der historie zou dit ops dan ook onverklaarbaar zijn. In ons eigen midden zou 't zich niet laten aannemen, dat een zoo rijk ontwikkeld man, wiens taal met zulk een tinteling van toon van hem uitging, zich, alles saamgenomen, tot zoo uiterst geringen arbeid zou bepaald hebben. Daarom is het dan ook alleen in verband met de gehele samenstelling van de H. Schrift, dat zulk een optreden als van Nahum op schriftelijk terrein te verklaren is. Nahum's betekenissen in de dagen van Hiskia is ongetwijfeld een veel rijkere geweest. Een man die zoo sprak, en zoo schreef, moet wel in Jeruzalem een geheel kring van hoorders en volgelingen om zich verzameld hebben. Hij moet de trooster der geplaatste geloovigen geweest zijn. En dat desmetten uit een zoo fel bewogen en rijk geestelijk leven, niet anders dan deze kleine Godspraak in drie korte kapitelen werd overgeleverd, is alleen verklaarbaar, zoo ge rekent met het bestel Gods over geheel zijn Woord, dat in afgepaste vorm, naar hoog bestel, tot een geheel saamgevat, straks de wereld zou ingaan, om den Raad Gods te openbaren en aan de wereld op 't hart te binden. Dat nu onder de stukken van dat heilig Woord ook een stukje van Nahum is opgenomen, blijft voor dezen Ziener een onvergankelijke eere, ook al heeft wat op zijn naam staat, zich tot deze drie hoofdstukken bepaald.

Nahum zag in Ninevé niet de stad der verlokkende weelde, maar de bloedstad. Aanvankelijk had veel meer nog dan Babylon het rijk van Assyrie het op den afgeheelen ondergang van het volk Gods in het heilige land toegeleed. Het was Assyrie niet genoeg, dat het Samaria vernietigd had, en het Tienstammenrijk had omvergeworpen; het wilde ook de gehele breedte van Palestina doortrekken tot aan de Middellandsche zee. Rusteloos deed Assyrie daarom, ook na Samaria's val, zijn sterke, zware hand op Jeruzalem drukken. Zelfs scheen het een tijd lang, alsof Babylon almeer den tweeden rang zou innemen, zoodat Assyrie's oppermacht ook over Jeruzalem het oordeel Gods zou voltrekken. Babel was er wel eerst geweest, en zelfs nog anderhalve eeuw na Hammurabi's bloeitijd, de eerste macht bij Euphraat en Tigris gebleven, en zelfs drie eeuwen daarna had het rijk van Babel zich nog als evenknie naast het rijk van Assyrie weten staande te houden, maar juist in Hiskia's dagen kwam hierin kentering en van omstreeks 700 v. Chr. tot 650 v. Chr. was het aan Assyrie gelukt, zich zekere oppermacht ook over Babel aan te matigen; een stand van zaken die toen door Nabopolassar, en meer nog onder Nebucadnezar, wel weer omging, maar die dan toch tot gevolg had, dat in Nahum's dagen vooral van de zijde van Assyrie het kwaad tegen Palestina dreigde. Zoo zag Nahum in het profetisch gezicht, dat de ondergang van het heilige land daarmee beginnen zou, dat uit Ninevé de aanslag voortkwam, en daarom roept hij 't dan ook in III: 1 en v.v. op zoo aangrijpenden toon tegen Ninevé uit: «Wee de bloedstad, die gansch vol leugen en verscheuring is! De roef houdt niet op. Er is het geklap der zweep en het geluid van het bulderen der raderen, en de paarden stampen en de wagens springen op. De ruiter steekt omhoog, zoo het vlammeend zwaard als de bliksemende spies, en er zal veelheid der verslagenen zijn, en een zware menigte der doode lichamen. Er zal geen einde zijn der lijken. Men zal over de lijken strijken». Zoo zou 't eens toegaan, als de vijand Ninevé zou hebben ingenomen, en zijn overwinnende troepen in de bloedstad binnentrokken, om voor altoos aan haar bloedheerschap een einde te maken.

Eerst ging in het eerste hoofdstuk de aankondiging van Gods Raad vooraf, waarin Ninevé's val en Assyrie's ondergang besloten was. Dit volgt in het tweede hoofdstuk de jubelzang, dat eindelijk dan toch de verdrucker van Israël zelf in de verdrukking ondergaat. En in het derde hoofdstuk wordt dan Ninevé's doem bevestigd en in zijn niet te vergeten schuld het motief voor dit oordeel Gods omschreven. Tot 't Heeren volk gaat dan de boodschap des heils uit: «Alzoó zegt de Heere, nu zal ik het juk van Assyrie van u breken, en zal de banden die u omklemmen, verscheuren. Tegen u, o Ninevé, heeft de

Heere bevolen, dat er van uw naam niemand meer gezand zal worden. Uit het huis van uw afgod zal Ik uitroeien de gesneden beelden, en Ik zal u daarvan een graf maken, als ge veracht zult zijn geworden. Wat daarentegen Gods volk aangaat, ziet op de bergen de voeten dergenen die het goede boodschap, die vrede doet hooren. Vier dan uw vierdagen, o Juda, en betaalt uwe geloften, want de kinderen Belials zullen niet meer door uw land gaan. Ze zijn ganschelijk uitgeroerd!» (I: 13—15). En hierop nu volgt in Hoofdstuk II de teekening van de inname der stad: «De wagenen van den vijand razen door de stad, zij rennen ginds en weder door de straten. Hun gedaanten zijn vuurrood als de fakelen, en ze rennen over elkander heen als de bliksem. Zelfs zijn voortreffelijksten zullen strijken en ze zullen, om redding te vinden, haasten naar den muur. Maar niets zal baten. Eindelijk zullen de poorten van den Tiger geopend worden, en het paleis van Ninevé's Vorst zal versmelten». Ninevé scheen wel sterk door zijn wateren, maar zijn muren zullen nu vluchten. En of men dan al roepen zal om het vluchtend leger nog tot staan te brengen, niemand der mannen zal op dit roepen ook maar omzien. En dan zal 't op een rooven gaan, dat de binnengedrongen vijand zilver rooft, en 't goud rooft en dat er geen einde des voorraads aan zal wezen, zoo groot lag de heerlijkheid van al Ninevé's schatten opgetast. En dit alles zal aan Ninevé overkomen, doordien Jehova, Israels God, aan Ninevé vergeldend zal, wat Ninevé aan zijn volk misdaden heeft. «Ziet, Ik wil aan u, betuigt Jehova, Ik ben de Heere der heerschen, Ik zal Ninevé's wagens in rook verbranden, en al zijn wagens als jonge leeuwen zoo dapper, het zwaard zal uw jonge leeuwen verteren. Ik zal uw roef van de aarde uitroeien, en de stem uwer gezanten zal niet meer gehoord worden» (II: 4, 5, 6, 8, 13).

Geheel deze Godspraak van Nahum keert zich alzoó tegen de Heidensche overmacht, die het volk des Heeren bedreigd en gekweld en ten deele reeds ten onder gebracht had. Voor Ninevé blijft niet een enkele lichtstraal over. «Er is, zoo besluit het hooger oordeel, dat over Ninevé gaat, er is geen saamtrekken van uw breuk, uw plage is smartelijk. Allen, die het gericht over u hooren, zullen in de handen over u klappen, want, en hiermede reeds vangt des Heeren oordeel aan, want over wien is uw boosheid niet geduriglijk gegaan. Bang zou 't lot zijn, dat de bloedstad trof. «Ziet, zoo heet het, uw volk zal in het midden van u tot vrouwen worden. De poorten uws lands zullen uw vijand wij geopend worden. Het vuur zal uw grensden verteren. En al poogt ge u nog te redien, al schept ge u water ter belegering, al versterkt ge u vastigheden, al gaat ge in de klei en verbetert uw tichelovens, niets zal 't u baten. Immers toch zal het vuur u verteren, en het zwaard zal u uitroeien, ja afeten. Allen vluchten ten slotte. «Als de zon opgaat, zoo vluchten ze weg, alzoó dat hun plaats onbekend is, waar ze geweest zijn.» (III: 13—15). Sterp nu hiernaast en hiertegenover een scherp bestraffen van de zonde van Israël, zoo zou dit scherp optreden en het oordeel tegen Ninevé niets ongewoons hebben. Door alle overige profetieën gaat toch bestendig het dubbele oordeel uit, eenzijdig tegen Israël omdat het den Heere verliet en hierdoor het oordeel over zich inriep, en anderzijds tegen de Heidensche volken, die wel als instrument in 't Heeren dienst het oordeel over Israël voltrekken, maar toch zich hietoe leenden, niet uit gehoorzaamheid aan den last des Heeren, maar juist omgekeerd om in Israels ondergang de eere van Jehova niet alle macht die te hunner beschikking staat, te bestrijden. Vandaar dus steeds het tweezijdig oordeel des Heeren: Tegen Israël omdat het den dienst van zijn God verzaakte, en daarom door den Heere moest gekastijd worden, maar dan ook even beslist tegen Ninevé en Babel, omdat ze in Israël de mogendheid van Jehova poogden te treffen. Maar hier, bij Nahum, staat 't zoo geheel anders. Hier richt zich het niets ontziende en niets sparende oordeel des Heeren eenzijdig tegen de macht van het Paganisme, en Israël ontvangt bij Nahum niet anders dan den vredegroet der komende verlossing.

Nahum maakt in zooverre een uitzondering, die recht van bestaan had. Ongetwijfeld moest aan Israël, en in Israël ook aan de geloovigen, steeds opnieuw hun zonden voor God worden aangezegd. Enkel uitwendige vrijmaking van den Israelietischen volkstaat zou geen beterschap hebben aangebracht. Dan toch zou, na zekere bekeering voor een oogenblik, straks weer

het oude zondige wereldleven ook in Israël, en zelfs te Jeruzalem, hervat zijn. De geestelijke inzinking van Israël was zoo jammerlijk ver voortgegaan, dat alleen een radicale genezing het volk reddend kon; en op zoo radicale genezing kon alleen door het uitgaan in de ballingschap van het beste deel des volks hope komen. Zoo moest zich het oordeel voor een oogenblik althans schijnbaar van de Heidenen af, en tegen Israël keeren, en moest Israël wel den indruk ontvangen, alsof Jehova aan de zijde van Nebucadnezar het tegen zijn eigen volk opnam. Het is dan ook die indruk, die, toen ze eenmaal diep in 't volk was ingedrongen, het volk gered heeft van zijn geestelijken ondergang. Eerst toen Israël ophield zich te verweren, en zich als de diepschuldige dienstknecht des Heeren onderwierp aan den wreker dien God zelf over zijn volk besteld had, eerst toen kon de eerste ritsteling van het weer opleven beluisterd worden. Juist daarom echter was het zoo noodzakelijk, dat er toch voor 't minst één profet optrad, die het straks nakomend oordeel Gods over wie nu Israël verdruchte en ter neder wierp, op zich zelf kwam aankondigen. Er was niets harder voor het geloovige Israël, dan ook in Salmanassar en Nebucadnezar dienstknechten Gods te moeten zien, die Gods Raad aan Israël ten uitvoer legden. En juist daarom was het zoo gewenscht niet alleen, maar zelfs noodzakelijk, dat er ten slotte dan toch één enkel profet verscheen, die als uitsluitend last der roeping ontving, om op aangrijpende wijze niet anders aan te kondigen dan de straks naderende volkomen verdeling van 't Heeren vijanden, als van de verdruckers van zijn volk, en zulks gepaard gaande met zijn aankondiging aan Israël van het Evangelie dat in den Messias uit zou gaan. En juist dit nu brengt Nahum, zoo ge slechts deze beide uitspraken van den Ziener naast elkander legt. Van de ééne zijde heet 't tot Ninevé: «Ninevé is geleidigd, ja uitgeleidigd, uitgeput en haar kracht vernield» (II: 10). Maar dan ook tot het volk des Heeren: «Ziet, op de bergen zijn de voeten dergenen, die het goede boodschap, die vrede doet hooren. Vier dan uw vierdagen, o Juda!» (I: 15). Hiermede hangt dan ook saam, dat noch de Messiasische verwachting, noch het Kruis, noch de Parousie, noch de Volending uit Nahum's Godswoorden nader licht ontvangt. Zijn profetie was een steun aan het destijds schier bezwijkende volk des Heeren geboden, en juist daarom een woord van troost en belofte voor 't Heeren volk, alle eeuwen door, voor zoover de wereld, om 't Heeren wille, zijn volk met smaad en druk poogt terneder te werpen.

Dr. A. K.

„Zie, dat volk zal alleen wonen”.

Want van de hoogte der steenroben zie ik hem, en van de heuvelen aanschouw ik hem. Zie, dat volk zal alleen wonen, en het zal onder de heidenen niet gerekend worden.
Numeri 23: 9.

In onze gewone spreekmanier zou dit zeggen van Bileam niet spreken van «alleen wonen», maar van «apart wonen». De volkeren der Heidenen zouden het saamleven van na den Zondvloed voortzetten; maar het volk Gods zou in hun kring worden ingelijfd. Het «volk Gods» zou alleen, zou op zich zelf, zoo apart wonen. Het zou niet met de overige volken vermengd worden en saamleven, maar van alle overige volken afgezonderd zijn, en alzoó in heel de historie der wereld een eigen positie innemen. Dit gold nu oudtijds van Israël, maar ook onder het Nieuwe Testament zou er, in geestelijken zin, een «volk Gods» zijn, en ook na de intrede van de Christelijke kerk in de wereldhistorie zou er een «Volk Gods» zijn, dat zich niet vermengde, maar als een eigen volk des Heeren zich, van geslacht tot geslacht, door de wedergeboorte en door den H. Doop voortplantte.

Zoo noemt de apostel Petrus de Christenen een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk. Daartoe behoorden dan ook de bekeerde heidenen. Vandaar dat Petrus zegt: «Gij, die eertijds geen volk waart, maar nu «Volk Gods» zijt». Zoo roept de Christus zelf in de Openb. (18: 4) der Christenheid toe: «Gaaf uit van haar, mijn volk!», en zoo staat er in Openb. 21: 3: «Zij zullen mijn volk zijne». Ook in Hebr. IV: 9 heet 't, «dat er een ruste overblijft voor het volk van Gods», en Paulus schrijft aan Titus (II: 14) dat Christus «zich een eigen volk zou reinigen». Zoo blijkt 't op alle manier, hoe de Heere onze God zich eerst een volk van eigen bloede in Israël, maar ook daarna nog steeds een «Volk Gods» van eigen geest bleef in stand houden, en dat er aldus, en onder het oude en onder het nieuwe Testament, steeds een eigen Volk voor Gods aangezicht staat, dat als het Volk Gods te eeren is.